

KHAN, AYUB; THEBRIDGE, STELLA. BETTER BY DESIGN: AN INTRODUCTION TO PLANNING, DESIGNING AND DEVELOPING LIBRARY BUILDINGS. 2ND ED. LONDON: FACET PUBLISHING, 2022.

Knjigu *Better by design* o planiranju, izgradnji i dizajniranju novih knjižnica, koja može biti iznimno korisna knjižničarima i arhitektima koji sudjeluju na projektu izgradnje nove knjižnice, napisali su autori Ayub Khan i Stella Thebridge oslanjajući se na vlastita iskustva planiranja, obnove, preuređenja i izgradnje novih knjižnica. Ovo drugo, dopunjeno izdanje iz 2009. godine čiji je autor bio samo Ayub Khan, izdao je Facet Publishing 2022. godine. Knjiga sadrži devet poglavlja, kratku biografiju autora, popis slika, kratica, tablica, uvod, predgovor, zahvale, bibliografiju, dodatak i kazalo. Svako poglavlje započinje uokvirenim sažetkom samog naslova i citatom određenog autora, što je grafički i vizualno privlačno čitatelju, a tekst čini manje suhoparnim. Ovo dopunjeno i praktično izdanje neprocjenjiv je vodič koji svježije pristupa procesima dizajna ne samo za nove sudionike u knjižničarskoj struci već i za iskusne praktičare poput arhitekata bilo da se radi o izgradnji nove knjižnice ili obnovi postojeće knjižnice. Detaljno opisuje ulogu projektnog tima i partnera, razvoj projekta od poslovnog slučaja preko dizajnerskog zadatka do izgradnje same zgrade.

Knjiga kroz devet poglavlja prikazuje promjenu dizajnerskog imperativa života nakon pandemije bolesti COVID-19, kao i potrebu da se uključe održivi i ekološki ispravni energetske planovi te korištenje građevinskih materijala i opreme koji štete ekološke učinke svode na najmanju moguću mjeru. Nova knjižnica mora omogućiti zajednici i svojim korisnicima da se osjećaju sigurno u javnim zgradama, pogotovo nakon pandemije bolesti COVID-19. Budući da knjižnica prolazi kroz možda najveću promjenu u svom postojanju i poslanju tako da se s mjesta usredotočenog na učinkovitost i uštedu vremena pretvara u mjesto gdje se vrijeme provodi s užitkom, ova knjiga prikazuje buduće knjižnice upravo kao treće mjesto zajednice i to ne zbog ponude fizičkog ili virtualnog knjižnog fonda, već kao mjesta za ugodno provođenje vremena koje nije dom ili radno mjesto. Stoga potrebe korisnika, osim pristupačnosti i ambijenta moraju uključiti i dizajn knjižnica za stvaranje održivih zgrada uzimajući u obzir energetske učinkovitost i estetske principe kao odgovor na potrebe zajednice da se osjećaju sigurno.

Zbog gorenavedenoga, u novom izdanju uvedeno je deset ključnih područja nadolazećih izazova, a to su: partnerstva i prilike za financiranje, uključujući doprinose građevinara; zelene i održive knjižnične zgrade; iskustvo korisnika; konzultacije s ulagačima; zdravlje, higijena i dobrobit; ventilacija i sigurniji prostori u odgovoru na izazove pandemije; zgrade sa zajedničkom upotrebom; pružanje knjižničnih usluga za djecu i mlade; digitalna inovacija i povezanost, uključujući prostor za kreativce te čimbenici uspjeha utvrđeni iz nedavnih projekata izgradnje knjižnica.

Kroz sva se poglavlja knjige spominju različite vrste knjižnica, a mnogo toga o čemu se raspravlja odnosi se na bilo koju knjižnicu. Sve će imati različite količine slobodnog pristupa korisnicima te pozadinskog prostora gdje osoblje radi kako bi zadovoljilo potrebe vidljivog dijela zgrade. Sada se razmatra i više fleksibilnih načina rada za osoblje koje nije na prvoj liniji, što utječe na količinu prostora dodijeljenog takvim zadacima. Bilo da se radi o nacionalnoj, visokoškolskoj ili narodnoj knjižnici, u gradu ili manjem mjestu, ova knjiga naglašava trend prema višenamjenskim zgradama koje služe potrebama zajednice, kulture i obrazovanja. Pristup uslugama usredotočen je na potrebe korisnika, na dizajn i raspored knjižnice te na brzi rast digitalnih usluga. Još jedna značajna promjena u pristupu u ovom novom izdanju jest razmatranje redundantnosti informacija koje su sada vrlo lako dostupne na internetu i činjenice da se to mijenja tako brzo. Stoga su mnoge reference u knjizi dostupne za preuzimanje, s priloženim poveznicama.

Na samom kraju knjige, u prvom prilogu (*Library Links*, odnosno poveznice na knjižnice), prikazani su praktični primjeri novih ili obnovljenih knjižnica izgrađenih nakon 2010. godine u različitim dijelovima svijeta. Ti pojedinačni primjeri citiraju se prema potrebi u tekstu i navedeni su u Prilogu 1 kao niz numeriranih tablica za različite vrste knjižnica, jedan za svaku poveznicu na knjižnicu, pri čemu svaki pruža kratke informacije u jednoobraznom formatu, uključujući odgovarajuće poveznice na mrežne stranice. To pomaže onima koji traže relevantne primjere dobrog dizajna knjižnice kao polazna točka za daljnje pretraživanje, čak i ako dana poveznica postane nefunkcionalna (određene poveznice zaista nemaju validno mrežno mjesto), ali navedeni primjer može se i samostalno pretraživati po pojmovima. Poveznice na knjižnice također su abecedno navedene prema zemljama, u drugom prilogu. Kroz takvo upućivanje na reference i poveznice na knjižnicu, knjiga bi trebala poslužiti kao praktičan samodostatan priručnik, kao i prvo izdanje, ali s koncentracijom na nepromijenjenim informacijama koje ostaju u knjizi dok se promjenjivi podaci i informacije mogu lako pronaći iz *online* referenci prema potrebi.

Knjižnice nikada nisu do kraja gotove i izgrađene. One nastavljaju evoluirati i prilagođavati se promjenjivim potrebama, preferencijama i zanimanjima svojih korisnika. Globalna pandemija bolesti COVID-19 koja je započela 2020. godine primjer je toga i zahtijeva preispitivanje prostora i rasporeda knjižnica kako bi se

korisnicima, ali i djelatnicima osigurala sigurna udaljenost jednih od drugih i kako bi se osjećali sigurno dok i dalje u potpunosti pristupaju ponuđenim uslugama i poslovanju. U određenom smislu, pandemija bolesti COVID-19 ubrzala je trend koji je već bio u tijeku u dizajnu knjižničnih zgrada od početka novog stoljeća kako bi se prilagodile otvorenijim, fleksibilnijim prostorima, privlačeći korisnike i posjetitelje kroz svoje gostoljubive ulaze i čineći dobru ventilaciju i odgovarajuće osvjetljenje ključnim značajkama novih zgrada. Upravo ova knjiga polazi od pretpostavke da su neki arhitekti manje svjesni potreba za dizajnom knjižnica, a da malo knjižničara ima znanje o planiranju i dizajnu arhitekture. Stoga knjiga usmjerava čitatelje kroz jezik i procese potrebne knjižničarima koji su članovi tima koji nadzire planiranje novog knjižničkog projekta, temeljite obnove ili preuređenja postojeće knjižnice pružajući praktične uvide i produbljujući dosadašnja znanja o prikrivenim potrebama koje je sada moguće bolje razumjeti kad se sluša i uključuje najvrjedniji knjižnični resurs, a to je korisnik. Knjiga također može poslužiti kao praktičan vodič za studente koji proučavaju knjižnice, njihov dizajn i arhitekturu.

Maja Pranić
maja.panic@kgz.hr